

La despesa municipal en cultura

**Despesa en cultura dels ajuntaments
de la província de Barcelona 2012-2015**

Barcelona, febrer de 2017

**Diputació
Barcelona**

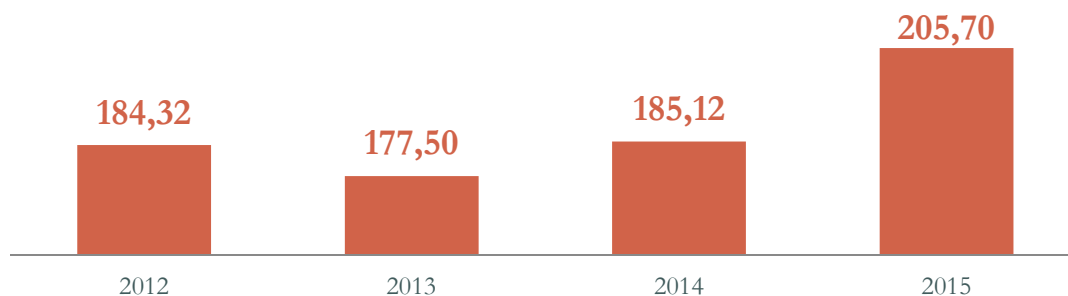
L'any 2015, el Centre d'Estudis i Recursos Culturals de la Diputació de Barcelona va elaborar una anàlisi de la despesa municipal de cultura durant els 10 anys compresos entre el 2004 i el 2013. El treball es va fer a partir de les liquidacions dels pressupostos de despesa que els municipis de la demarcació de Barcelona lliuren al Servei d'Informació Econòmica Municipal de la Diputació de Barcelona. Enguany podem actualitzar l'anàlisi afegint-hi les dades dels anys 2014 i 2015.

L'anàlisi es centrarà, aquesta vegada, en els quatre darrers anys per als quals disposem dels pressupostos locals liquidats: el 2012, 2013, 2014 i 2015. La mirada comprèn, per tant, els dos darrers anys de la crisi i els dos primers del que es pot considerar l'inici de la recuperació o, si més no, l'estancament. Això no obstant, també es farà referència a dades d'anys anteriors quan s'estimi necessari per a l'anàlisi.

Es disposa, de mitjana, de les liquidacions dels pressupostos de cultura del 278 municipis dels 311 que conformen la província de Barcelona. Aquesta xifra representa un 89% dels mateixos. Cal remarcar que els municipis més petits sovint no tenen un pressupost de cultura diferenciat. D'altra banda, l'anàlisi no inclou la despesa de la ciutat de Barcelona, que per la seva dimensió i circumstàncies no es considera equiparable a la de la resta de municipis de la província.

Atenent a les xifres, el conjunt de municipis analitzat va destinar, l'any 2015, 205 milions d'euros a la cultura, un 6,4% més que a l'any anterior. Al seu torn, la 2014 la cultura havia rebut, gairebé 16 milions d'euros més que al 2013 (un 8,9% més) per part d'aquest grup de municipis. El creixement acumulat en aquests dos anys va ser d'un 16% i és el primer augment registrat després de 5 anys seguits de caiguda generalitzada.

Gràfic 1. Despesa dels municipis en cultura

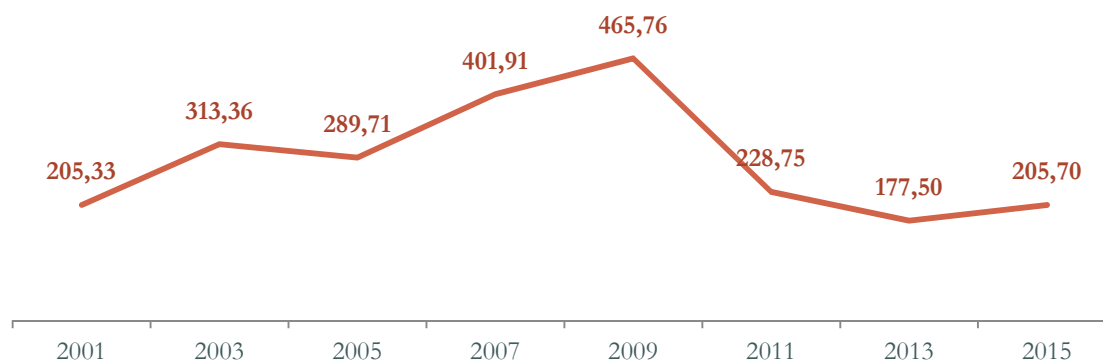

Dades en milions d'euros. Elaboració pròpia a partir de les dades del Servei d'Informació Econòmica (SIEM) de la Diputació de Barcelona.

Això no obstant, aquestes xifres estan lluny de les que es van veure els anys 2008 i 2009, en què la inversió en cultura dels municipis de la demarcació de Barcelona superava els 460 milions

d'euros. Tal i com mostra el gràfic següent, les xifres de 2015 són similars a les de l'any 2001. I si descomptéssim els efectes de la inflació trobaríem que, de fet, encara estan per sota, ja que l'euro ha anat perdent poder adquisitiu entre el 2001 i avui. És a dir que, tot i els petits increments pressupostaris dels darrers dos anys analitzats, la cultura està lluny de recuperar els recursos que s'hi destinaven abans de la crisi. Caldrà veure si el camí ascendent que ha iniciat es consolida o si bé es produeix un estancament.

Gràfic 2. Evolució de la despesa dels municipis en cultura 2001-2015

Dades en milions d'euros. Elaboració pròpia a partir de les dades del Servei d'Informació Econòmica (SIEM) de la Diputació de Barcelona

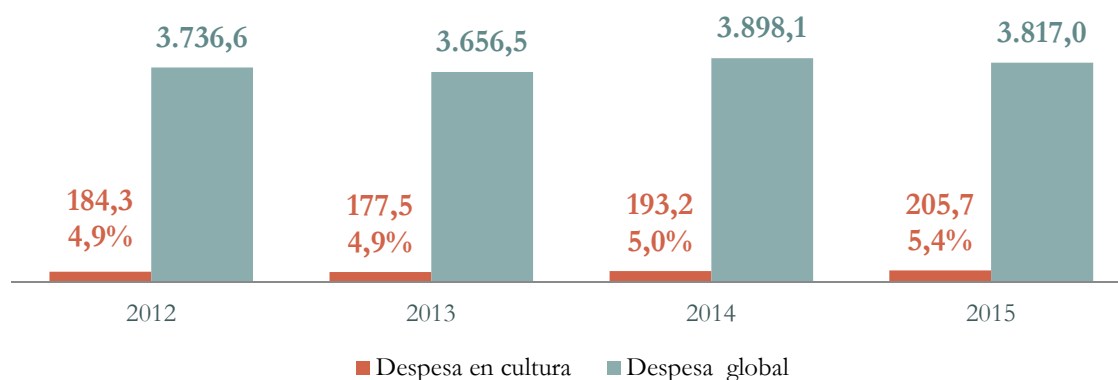
L'evolució dels pressupostos globals dels ajuntaments i de la seva magnitud en relació als de cultura serveix de marc de referència per a l'anàlisi. Així doncs, fins l'any 2009¹ l'evolució del conjunt de la despesa municipal va ser similar a la que hem vist per a la cultura: el creixement, que havia estat suau entre 2001 i 2005, es va accelerar a partir de 2006 i fins al 2009. Això no obstant, la caiguda de la despesa global durant els anys de la crisi no va ser tan acusada com la de la cultura, de manera que la recuperació posterior no sembla tan complicada. El conjunt de la despesa dels municipis analitzats es va situar, l'any 2015, al nivell de la de 2006 –sense descomptar els efectes de la inflació– i un 4,4% per damunt de la de 2013. Ara bé, tal i com mostra el gràfic següent, així com la despesa en cultura porta dos anys consecutius creixent, el conjunt de la despesa municipal el 2015 va ser lleugerament inferior a la de 2014 (es va reduir un 2,1%).

Els darrers quatre anys la cultura ha representat al voltant d'un 5% del conjunt de la despesa dels municipis de la demarcació (vegeu gràfic 3). Entre el 2003 i el 2009 aquesta xifra oscil·lava entre el 9 i el 10%. És a dir, mentre que abans de la crisi 1 de cada 10 euros que gastava l'ajuntament anava destinat a la cultura, a dia d'avui, només 0,5 de cada 10 euros corresponen a despeses culturals, ja sigui remuneració del personal, contractació de béns i serveis, subvencions a entitats o manteniment dels equipaments.

¹ Podeu consultar les dades pressupostàries anteriors a l'any 2012 al següent document: https://www.diba.cat/documents/326398/2016703/PressupMpis_Cult_2004-2013_Web.pdf/0982b81a-b195-4966-9064-7354222475b7

Es podria afirmar, per tant, que la cultura va patir una doble retallada: en termes absoluts, per la davallada general dels recursos disponibles, i en termes relatius, en relació al conjunt de la despesa dels municipis. Durant la crisi els ajuntaments van prioritzar unes altres despeses per davant de les de cultura, que va patir una reducció molt superior a la mitjana. L'evolució dels pressupostos els propers anys mostrarà si la inversió en cultura es manté a aquest nivell o si torna a guanyar pes en els conjunt de la despesa municipal.

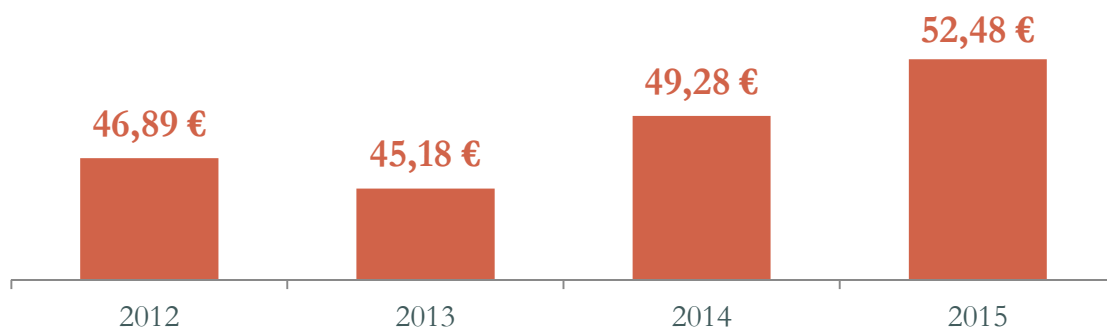
Gràfic 3. Comparació entre la despesa en cultura i la despesa global dels ajuntaments

Elaboració pròpia a partir de les dades del Servei d'Informació Econòmica (SIEM) de la Diputació de Barcelona

En termes de despesa municipal en cultura per habitant i any, l'evolució és paral·lela a la observada fins ara: ha passat de situar-se al voltant dels 45 euros els darrers anys de la crisi a pujar fins als 50 al 2015. Una vegada més es constata com la situació de la cultura –pel que fa als recursos que s'hi dediquen– ha millorat lleugerament respecte dels darrers anys, però encara està lluny d'arribar als nivells d'èpoques passades. La despesa en cultura per habitant va arribar a superar els 120 euros els anys 2008 i 2009, i no havia baixat dels 60 euros des que va començar el segle XXI.

Gràfic 4. Despesa municipal en cultura per habitant

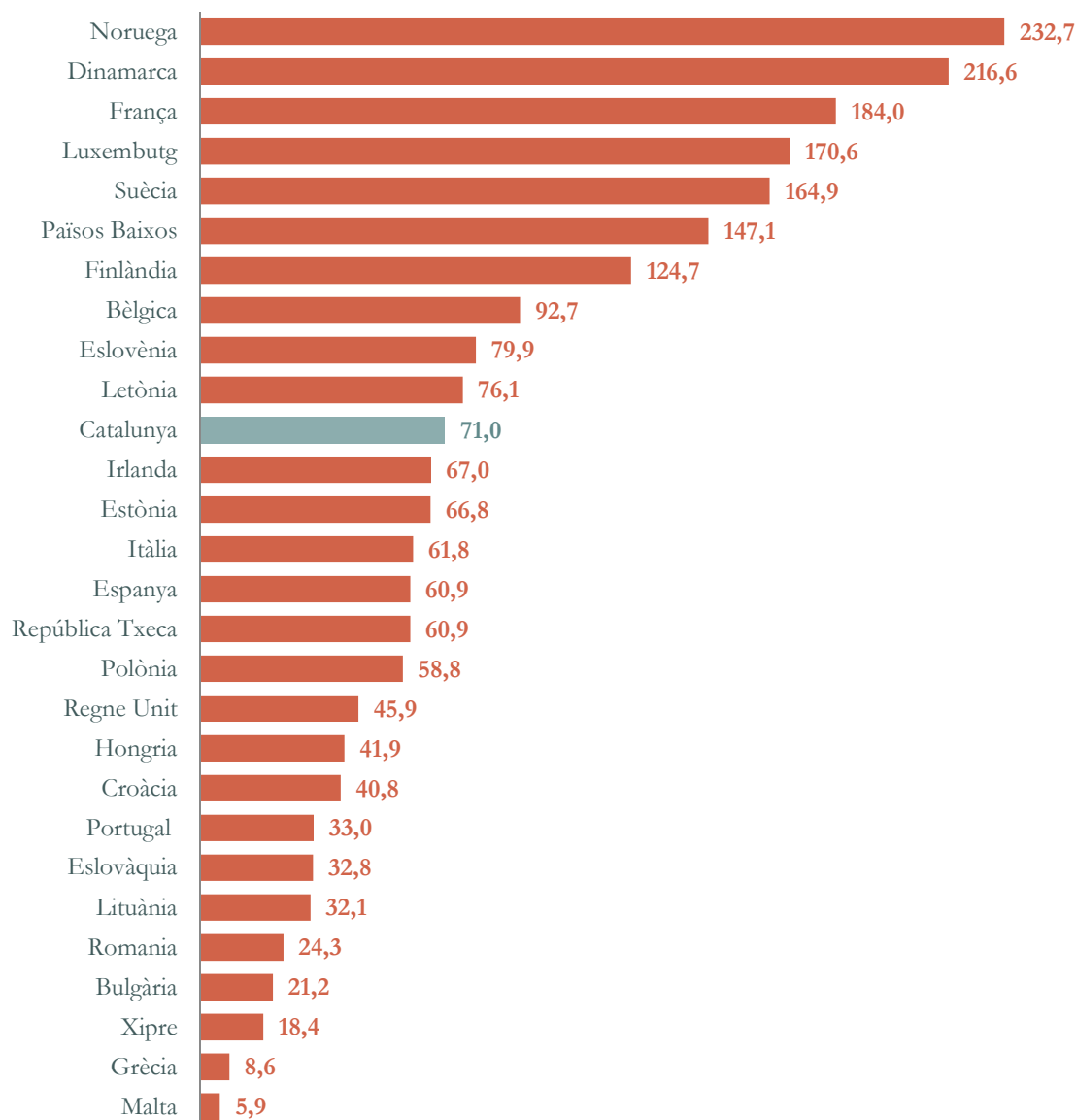

Elaboració pròpia a partir de les dades del Servei d'Informació Econòmica (SIEM) de la Diputació de Barcelona

Si afegim, a la despesa dels municipis, la de les altres administracions locals que operen a Catalunya (Diputacions i Consells Comarcals), trobem que la despesa en cultura per habitant del

conjunt de les administracions locals catalanes va ascendir, l'any 2014, a 71 euros. Aquell mateix any la mitjana europea² va ser de 80,05 euros per habitant. La taula següent posa en relació la despesa en cultura per habitant de les administracions locals catalanes amb la dels països de la Unió Europea, l'any 2014.

Gràfic 5. Despesa en cultura per habitant de les administracions locals de la UE l'any 2014

Elaboració pròpia a partir de les dades d'Eurostat i del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

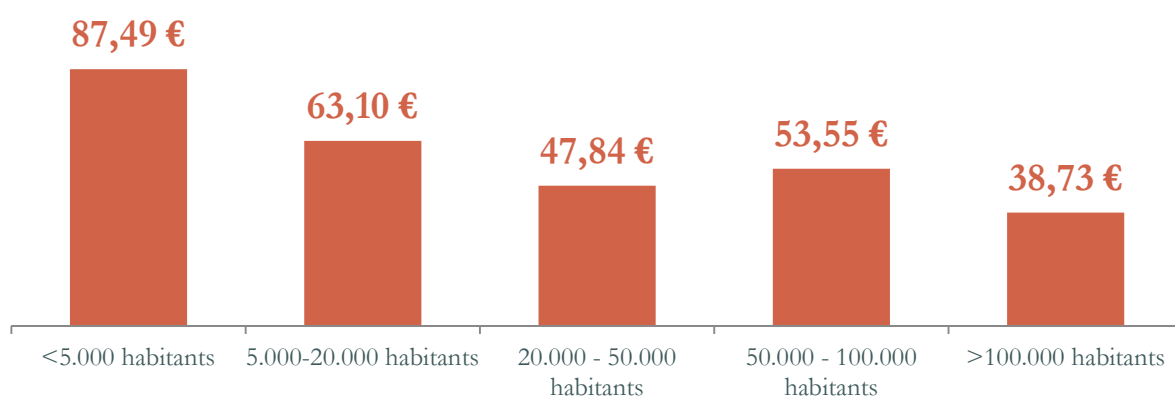
Així doncs, Catalunya es situa al nivell de països com Irlanda, Letònia o Eslovènia, per sota de Bèlgica, amb una despesa en cultura de 93 euros per habitant, i per damunt d'Espanya, amb 61 euros per càpita. La despesa del Regne Unit, fidel a la seva tradició liberal, es situa entorn als 46

² Mitjana de la despesa en cultura per habitant de tots els països de l'Europa dels 28 excepte Àustria i Alemanya, per als quals no es disposa de dades. Font de les dades: Eurostat <http://ec.europa.eu/eurostat/web/main/home>; <http://ec.europa.eu/eurostat/web/culture/public-expenditure-on-culture-recreation-and-religion/data/database>

euros, mentre que als països escandinaus supera els 150 euros per habitant i any. A Dinamarca i Noruega fins i tot es superen els 200 euros. També destaca França, amb 184 euros, i Holanda, que destina anualment a la cultura prop de 147 euros per habitant.

La despesa per habitant varia considerablement en funció del volum de població dels municipis. Generalment és més elevada als municipis petits, que no es beneficien de les economies d'escala. L'any 2015, els municipis de menys de 5.000 habitants de la demarcació de Barcelona van invertir 87 euros per habitant en cultura, més del doble que els de més de 100.000, que hi van destinar menys de 40 euros. Tal i com mostra el gràfic següent, als trams de població intermedis aquesta xifra va oscil·lar entre els 50 i els 65 euros.

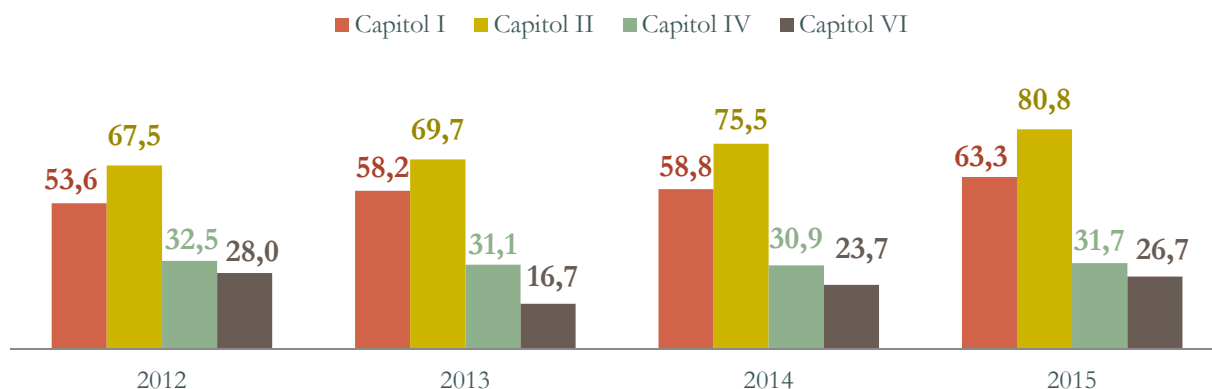
Gràfic 6. Despesa municipal en cultura per habitant segons trams de població (any 2015)

Elaboració pròpia a partir de les dades del Servei d'Informació Econòmica (SIEM) de la Diputació de Barcelona

L'evolució global dels pressupostos pot ocultar variacions internes si s'atén a la distribució de la despesa per capítols. En aquest sentit, des de 2012, els capítols I i II, corresponents respectivament a la despesa en personal i a la compra de béns i serveis, han experimentat un creixement discret però sostingut, que generalment s'ha interpretat com l'inici de la recuperació econòmica. Aquests petits increments de la despesa s'associen a un augment de l'activitat cultural promoguda des dels municipis –programació cultural però també pagament dels costos de manteniment i dels subministraments dels equipaments- que se suposa acompanyada d'una millora de les dotacions de personal municipal. El creixement d'aquests dos capítols entre 2012 i 2015 ha estat proper al 20%.

Gràfic 7. Despesa municipal en cultura per capítols

Dades en milions d'euros. Elaboració pròpia a partir de les dades del Servei d'Informació Econòmica (SIEM) de la Diputació de Barcelona

En canvi, el capítol IV de transferències corrents a entitats es va continuar reduint fins al 2014 (la rebaixa acumulada entre 2008 i 2014 és del 67%). El 2015 va iniciar una petita recuperació, passant, per al conjunt de municipis analitzats, de 30,9 a 31,7 milions d'euros. Caldrà esperar a disposar de les dades de l'any 2016 i posteriors per veure si aquesta tendència es manté. El capítol IV, de transferències corrents a entitats, constitueix una mesura del volum d'activitat cultural dels municipis que no és promoguda directament per l'ajuntament. En alguns municipis de la demarcació les entitats assumeixen una part molt important de la programació cultural i festiva.

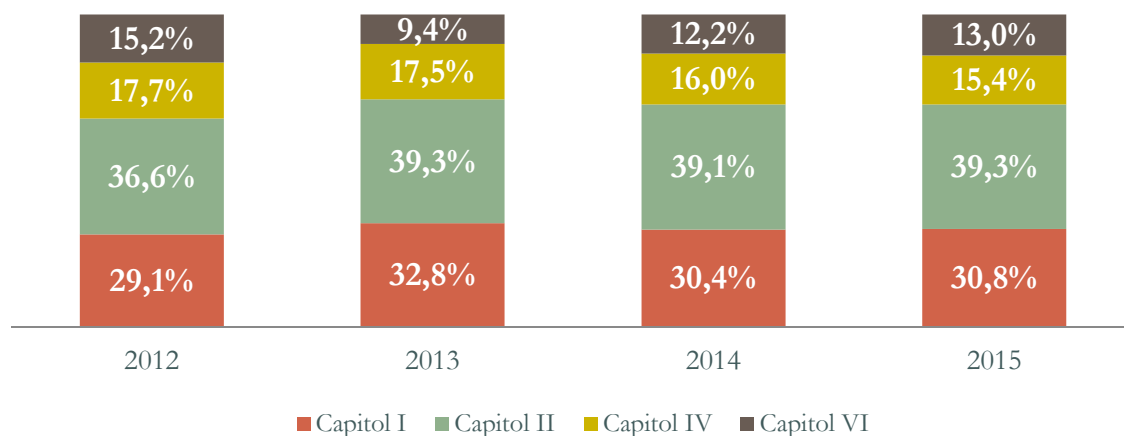
El capítol VI correspon a la inversió en infraestructures. L'any 2008, la inversió era la partida més important de les quatre que apareixen al gràfic que es pot veure a continuació. Era la que més creixia -un 62% entre 2004 i 2008- però també va ser la que més es va reduir amb la crisi econòmica -un 85% entre 2008 i 2012-. Pel que fa als quatre darrers anys per als quals disposem de dades, la inversió encara es va reduir un 40% entre 2012 i 2013, per créixer lleugerament el 2014 i el 2015. Així doncs, el 2015 la inversió en infraestructures del conjunt de municipis de la demarcació de Barcelona es va situar entorn als 27 milions d'euros, menys de la meitat que l'any 2001.

La crisi ha deixat uns pressupostos que tenen poc a veure amb els que es van conèixer els anys de major expansió de la despesa, tant pel que fa a les quantitats com a la relació entre els diferents capítols de despesa. El capítol VI d'inversions, que al 2008 s'emportava més d'una tercera part del pressupost, s'ha reduït fins a representar entre el 10% i el 15% de la despesa dels ajuntaments en cultura -vegeu gràfic 8. És a dir, en termes generals s'ha deixat de construir equipaments o, com a mínim, grans equipaments culturals. Les transferències corrents a entitats s'han estabilitzat al voltant del 15% dels pressupostos de cultura i ocupen el segon lloc per volum de despesa.

El capítols I de personal i capítol II de despesa corrent en béns i serveis s'han consolidat, al llarg dels darrers quatre anys, com aquells que concentren un major volum de la despesa en cultura.

Junts, representen entre el 65% i el 70% dels recursos que hi destinen els municipis. També són les partides de despesa que, per les seves característiques, presenten una menor flexibilitat, i per tant són les més complexes de modificar substancialment d'un any per l'altre.

Gràfic 8. Distribució de la despesa municipal en cultura per capítols

Elaboració pròpia a partir de les dades del Servei d'Informació Econòmica (SIEM) de la Diputació de Barcelona

Atenent a les dades presentades, podem considerar que l'any 2012 va tancar el període de retallades generalitzades en els cultura. L'any 2013 va ser el primer –des de 2009– en què algunes de les partides de despesa van créixer lleugerament. I el 2015 ho van fer totes elles. En el seu conjunt, l'any 2015 els pressupostos van ser un 6,4% superiors als de 2014 i un 11,6% més grans que els de 2012. A partir d'ara caldrà veure si es manté un ritme de creixement sostingut i la cultura arriba a recuperar el lloc que tenia els anys previs a la crisi en relació al conjunt de la despesa, o si bé els seus pressupostos s'estabilitzen en les xifres actuals, al voltant d'un 5% de la despesa municipal.

Podeu trobar anàlisis de la despesa en cultura en anys anteriors als següents documents:

[La despesa en cultura dels ajuntaments de la província de Barcelona 2004-2013](#)

[La despesa en cultura dels ajuntaments \(2011\)](#)

Barcelona, febrer de 2017

Document elaborat per Marga Julià Sotomayor

Programa d'Estudis del Centre d'Estudis i Recursos Culturals (CERC) de la Diputació de Barcelona

